

FORUM BIBLIOTEK MEDYCZNYCH

- Medical Library Forum -

R. 10

2017

Nr 2 (20)

ISSN 1899-5829

eISSN 2450-0437

ISSN 1899-5829

FORUM BIBLIOTEK MEDYCZNYCH

Medical
Library
Forum

R. 10

2017

Nr 2 (20)

Czasopismo jest współfinansowane przez uczelnie medyczne
Bydgoszcz – CM UMK, Gdańsk – GUMed, Lublin – UM, Łódź – UM, Poznań – UM,
Szczecin – PUM, Warszawa – CMKP, Warszawa – WUM, Wrocław – UM

Punktowane przez MNiSW. Indeksowane przez PBL i Index Copernicus
Rejestrowane przez BazHum, IC JML, PBB, PBN, katalogi bibliotek
naukowych oraz Ariantę

FORUM BIBLIOTEK MEDYCZNYCH – Medical Library Forum: półrocznik
/ red. nac. Ryszard Żmuda. Łódź: Uniw. Med., 2017 (Łódź). – 2017 R. 10 nr 2 (20)
s. 574, il., portr., tab., wykr., bibliogr., Sum., 24 cm, 300 egz., 50 zł, ISSN 1899-5829,
e-ISSN 2450-0437, on-line: <http://www.bg.umed.lodz.pl>; <http://cybra.lodz.pl/dlibra>

Rada Programowa: prof. dr hab. Marek Mirowski – przewodniczący (Łódź),
prof. dr hab. Maria Chosia (Szczecin), prof. dr hab. Gerard Drewa (Bydgoszcz); inż.
Jozef Dživák (Bratysława), mgr Agnes Koreny (Budapest), dr Raisa Pavlenko
(Kijów)

Członkowie Redakcji: dr inż. Scholastyka Baran (Olsztyn), mgr Renata Birska
(Lublin), mgr Dagmara Budek (Szczecin), mgr Danuta Dąbrowska-Charytoniuk
(Białystok), mgr inż. Anna Grygorowicz (Gdańsk), mgr Roma Hajduk (Poznań),
dr Bożena Jaskowska (Rzeszów), dr Danuta Konieczna (Olsztyn), mgr inż. Witold
Kozakiewicz (Łódź), dr hab. Barbara Niedźwiedzka (Kraków), dr Krzysztof
Nierzwicki (Bydgoszcz), dr Krzysztof Noga (Katowice), mgr Ewa Nowak
(Katowice), mgr Aniela Piotrowicz (Poznań), dr inż. Jolanta Przyłuska (Łódź),
mgr Renata Seweryniak (Warszawa) – sekretarz redakcji, mgr Renata Sławińska
(Wrocław), dr Tomasz Stolarczyk (Łódź), mgr Anna Uryga (Kraków), mgr Irmina
Utrata (Warszawa), dr Ryszard Żmuda (Łódź) – redaktor naczelny

Recenzent: prof. dr hab. Dariusz Pawelec

Projekt okładki: lic. Agnieszka Gwoździńska

Skład komputerowy: Justyna Berta, mgr Joanna Krzewińska, Bożena Woźniak

Wersja on-line: mgr Michał Śliwiński

Korekta: mgr Anna Strumiłło

Wydawca: Uniwersytet Medyczny w Łodzi
90–419 Łódź, Al. Kościuszki 4

Sekcja Wydawnicza Centrum Informacyjno-Bibliotecznego
Uniwersytetu Medycznego w Łodzi
90–151 Łódź, ul. Muszyńskiego 2

Druk: AKCES Agencja Wydawnicza i Reklamowa
01–493 Warszawa, ul. Czerwonych Maków 5/87
e-mail: akces500@interia.pl

Adres Redakcji: Centrum Informacyjno-Biblioteczne
Uniwersytetu Medycznego w Łodzi
90–151 Łódź, ul. Muszyńskiego 2, tel. (42) 272 54 25
e-mail: ryszard.zmuda@umed.lodz.pl; bg.sekretariat@umed.lodz.pl

SPIS TREŚCI

Forum Bibliotek Medycznych

Anna Jegier: Przedmowa Prorektora ds. Nauczania i Wychowania oraz Kształcenia Uniwersytetu Medycznego w Łodzi	7
Ryszard Żmuda: Dwudziesty numer czasopisma <i>Forum Bibliotek Medycznych</i> . . .	8
Anna Strumiłło: Autorzy – instytucje – miejscowości na łamach <i>Forum Bibliotek Medycznych</i> w latach 2013-2017	10

Informacja naukowa

Barbara Sosińska-Kalata: Kierunki rozwoju współczesnej informatologii	25
Jacek Głębocki, Grzegorz Pietruszewski: Od bibliografii publikacji do bazy wiedzy – z doświadczeń autorów systemu Expertus	47
Jacek Głębocki, Grzegorz Pietruszewski: Pełna automatyzacja procesu przekazywania danych do modułu sprawozdawczego Polskiej Bibliografii Naukowej na przykładzie systemu Expertus.	54
Grzegorz Pietruszewski, Jacek Głębocki: Propozycja wprowadzenia i zastosowania metryki w tezaurusach	63
Przemysław M. Waszak, Paweł Michalski: Jak publikują studenci? – ilościowa analiza medycznych artykułów naukowych.	78

Bibliologia

Aneta Cybulska: Początki i historia polskich ekslibrisów medycznych	84
---	----

Bibliotekarstwo

Tatiana Ostapenko, Svitlana Naumenko: Interaction of medical libraries in Ukraine for information provision of medical science and practical health care	93
Edwin Klesza: Biblioteka parafialna w Trzciance w latach 1983-2017	102

Dydaktyka

Natalia Rudnicka, Michał Kasprzyk, Ewelina Lipińska: „Zarys historii Polski” (966-1999) – zajęcia dydaktyczne dla studentów kierunku lekarskiego (MON) Wydziału Wojskowo-Lekarskiego Uniwersytetu Medycznego w Łodzi	120
--	-----

Medycyna i nauki pokrewne

Iwona Fryzowska-Chrobot, Wojciech Giermaziak: Motyw alkoholu w malarstwie	138
Agnieszka Bangrowska: Pochodne chinoliny jako nowe kolejne w badaniu fungicydy do dezynfekcji materiałów bibliotecznych i archiwalnych	165
Piotr Boczkowski, Agata Krajewska, Dariusz Staniszewski: Czytanie na receptę	181

Czasopiśmiennictwo

Ryszard Żmuda: Czasopisma Uniwersytetu Medycznego w Łodzi w służbie użytkownikom informacji (2002-2017) – refleksje redaktora naczelnego	192
Ryszard Żmuda: Jubileusz 10-lecia <i>Forum Bibliotek Medycznych – Medical Library Forum</i> (2008-2017)	205
Scholastyka Baran, Ludmila Lutsyk, Larysa Levytska: „Przegląd Weterynaryjny” („Przegląd Weterynaryjny”) jako odzwierciedlenie medycyny weterynaryjnej, nauki i edukacji	226

Sprawozdania

Bolesław Horwoka: Geneza Konferencji Problemowych Bibliotek Medycznych	238
Dagmara Buddek: Wykaz Konferencji Problemowych Bibliotek Medycznych (1981-2017)	242
Magdalena Kokosińska: „Library as a Service”. XXXV Konferencja Problemowa Bibliotek Medycznych, Łódź, 18-20 IX 2017 r.	248
Andrzej Wałkówski: Biblioteka wczoraj i... jutro. W setną rocznicę powstania Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich. Łódź, 27 IX 2017 r.	256
Emilia Czerniejewska, Marek Dubiński, Ewa Goumissi: „Rola biblioteki w środowisku lokalnym” – sprawozdanie z IX konferencji naukowej korporacji bibliotekarzy wrocławskich. Wrocław, 1 XII 2017 r.	270

Komunikaty

Dariusz Lewera, Edward Biłek: „Lekarz jako autor i bohater literacki” – ogólnopolska konferencja naukowa. Wrocław, 7-8 XII 2018 r.	283
---	-----

Biografistyka

Ryszard Żmuda: Biografistyka medyczna w półroczniku <i>Forum Bibliotek Medycznych</i> (2008-2017) – osiągnięcia, braki, uzupełnienia	287
--	-----

Joanna Nowak: Quo vadis, medice? Metafizyka rewersem kariery zawodowej kieleckiego neurologa, dr. hab. n. med. Stanisława Nowaka (1936–2007) 314

Leksykon biograficzny uczonych

Adela Małolepsza, Ryszard Żmuda, Arkadiusz Zygmunt: Prof. zw. dr hab. med. Andrzej LEWIŃSKI (ur. 1953) lekarz, internista, endokrynolog, nauczyciel akademicki, redaktor, promotor, recenzent, kierownik Zakładu Tyreologii Akademii Medycznej w Łodzi, dyrektor Departamentu Nauki i Kształcenia Ministerstwa Zdrowia i Opieki Społecznej, doktor honoris causa St. Elisabeth University of Health and Social Sciences, Bratysława (Słowacja), kierownik Katedry i Kliniki Endokrynologii i Chorób Metabolicznych, Rektor Uniwersytetu Medycznego w Łodzi. 347

Słownik pracowników bibliotek medycznych

Irmina Utrata: Mgr Anna AJDUKIEWICZ-TARKOWSKA Warszawa – WUM s. 452; Joanna Miozga: Jadwiga ANNA BARSKA (1922-2010) Katowice – ŚAM s. 454; Marek Dubiński: Zofia BASTGEN-HIEROWSKA (1897-1992) Wrocław – AM s. 456; Tenże: Maria CHMIEŁOWSKA (1898-1959) Wrocław – AM s. 458; Irmina Utrata: Mgr Agnieszka CZARNECKA Warszawa – WUM s. 460; Marek Dubiński: Mgr Maria CZARNIK (1927-2008) Wrocław – AM s. 463; Tenże: Adela Anna GOSZTYŁO (1930-1988) Wrocław – UW/AM s. 465; Elżbieta Kraszewska: Mgr inż. Anna GRYGOROWICZ (ur. 1955) Gdańsk – GUMed s. 467; Joanna Miozga: Mgr Anna Maria HERMAN (1946-1986) Katowice – ŚAM s. 472; Marek Dubiński: Mgr Janina KOZAK (1912-1990) Wrocław – AM s. 474; Ryszard Żmuda: Mgr inż. Witold KOZAKIEWICZ (ur. 1972) Łódź – UM s. 477; Anna Padzik: Lek. Dariusz Andrzej KUŹMIŃSKI (1946-2014) Warszawa – GBL/ITS s. 482; Joanna Miozga: Mgr Maria Krystyna KWAŚNY (1946-1994) Katowice – ŚAM s. 487; Ryszard Żmuda: Mgr Grażyna ŁUKASIEWICZ (ur. 1950) Łódź – AM/UM s. 488; Marek Dubiński: Krystyna MARKIEWICZ (1927-1990) Wrocław – UW/AM s. 491; Roma Hajduk: Mgr Krystyna NYGA (1950-2014) Poznań – UM s. 493; Joanna Miozga: Mgr Maria SITEK (1927-2010) Katowice – ŚAM s. 495; Taż: Mgr Jadwiga SITKO (1940-2000) Katowice – ŚAM s. 497; Ryszard Żmuda: Mgr Anna STRUMIŁŁO (ur. 1956) Łódź AM/UM s. 498; Marek Dubiński: Stanisław WIERZBICKI (1937-1999) Wrocław – UW/AM s. 501; Irmina Utrata: Mgr Krzysztof WŁODARCZYK (ur. 1984) Warszawa – WUM s. 502; Joanna Miozga: Mgr Janina Agnieszka ZAJICZEK (1944-2002) Katowice – SAM s. 504

Bibliografia

Ryszard Ż m u d a : Bibliografia zawartości *Forum Bibliotek Medycznych – Medical Library Forum* (2013-2017) 505

Serwis fotograficzny

XXXV Konferencja Problemowa Bibliotek Medycznych. Łódź, 18-20 IX 2017 r. 537

Recenzja

Dariusz P a w e l e c : Recenzja *Forum Bibliotek Medycznych* 2017 R. 10 nr 2 (20) . . 566

Summary

Anna W i ś n i e w s k a : Summary of the *Medical Library Forum* 573

Dr inż. Scholastyka Baran
Olsztyn – UWM

Mgr Ludmila Lutsyk
Lwów – NUMWiB

Mgr Larysa Levytska
Olsztyn – UWM

„PRZEGLĄD WETERYNARSKI” („PRZEGLĄD WETERYNARYJNY”) JAKO ODZWIERCIEDLENIE MEDYCYNY WETERYNARYJNEJ, NAUKI I EDUKACJI

Abstract

The occurrence of a modern veterinary learning is dated back to the second-half of the 18th century, when the first veterinary school was constituted in Lyon (1762). The formation of schools, expansion of the veterinary staff and the tendency to improve knowledge, methods and means of animals' treatment, contributed to the development of scientific journals with veterinary contents. A veterinary periodical “Recueil de medecine veterinaire”, published in 1824 in France, was the first magazine with these contents. The next one – English „The Veterinarian“ (1828) and German „Zeitschrift für die gesammte Thierheilkunde und Viehzucht“ (1834). Polish veterinary periodicals had come into existence rather late, not until the end of the 19th century. The first scientific veterinary periodical in polish was “Veterinary Review” (“Przegląd Weterynarski / Przegląd Weterynaryjny”), published in Lviv in between 1886-1939.

The article is describing the history of the “Veterinary Review” and the influence of its editors to the periodical's shape and the technical contents. Problems of the organizational and financial support of the periodical were also raised. They were associated with historical events: World War I, Polish-Ukrainian War, political transformations during this period and finally with the change of some editor's employment. In spite of these complications, preeminent scholars who were creating the periodical, had provided the scientific excellence and the international reputation for the “Veterinary Review”. Altogether, as much as 1452 articles were published in between 1886-1939 on the pages of the “Veterinary Review”. The activity of the periodical ended with World War II outbreak.

Streszczenie

Powstanie nowoczesnej nauki weterynaryjnej datuje się na drugą połowę XVIII wieku – z chwilą powołania pierwszej szkoły weterynaryjnej w Lyonie w 1762 r. Powstawanie szkół, rozrastanie się kadry weterynaryjnej oraz tendencja do doskonalenia wiedzy, metod i środków leczenia zwierząt przyczyniła się do rozwoju czasopism naukowych o treściach weterynaryjnych. Pierwszym czasopismem poświęconym

tej tematyce był wydawany we Francji od 1824 r. periodyk weterynaryjny „Recueil de medecine veterinaire”, a kolejnymi angielski „The Veterinarian” (od 1828 r.) oraz niemiecki „Zeitschrift für die gesammte Thierheilkunde und Viehzucht (od 1834 r.). Polskie czasopiśmiennictwo weterynaryjne rozpoczęło swoją egzystencję dość późno, bo dopiero pod koniec XIX wieku: pierwszym naukowym czasopismem weterynaryjnym w języku polskim był „Przegląd Weterynarski”, wydawany we Lwowie w latach 1886-1939 (od 1920 r. jako „Przegląd Weterynaryjny”).

Artykuł opisuje historię powstania „Przeglądu Weterynaryjnego” oraz wpływ poszczególnych jego redaktorów na kształt i zawartość merytoryczną czasopisma. Poruszone zostały problemy natury organizacyjnej i finansowej czasopisma związane z wydarzeniami historycznymi, takimi jak I wojna światowa, wojna polsko-ukraińska czy zmiana miejsca zatrudnienia niektórych redaktorów. Mimo wielu trudności, za sprawą wybitnych uczonych jako redaktorów czasopismo zachowało swój wysoki poziom naukowy oraz zyskało międzynarodowy status. Za lata 1886-1939 w „Przeglądzie” ukazały się 1452 publikacje. Działalność czasopisma zakończyła się z chwilą wybuchu II wojny światowej.

Czasopismo „Przegląd Weterynarski” (od 1920 r. „Przegląd Weterynaryjny”), ukazujące się we Lwowie w latach 1886-1939, było pierwszym naukowym czasopismem weterynaryjnym wydawanym w języku polskim. Przed powstaniem czasopisma przedstawiciele środowiska weterynaryjnego publikowali w prasie ogólnej, głównie w czasopismach medycznych lub przyrodniczych oraz w czasopismach weterynaryjnych wydawanych poza granicami kraju. Na podstawie materiałów publikowanych w „Przeglądzie” można uzyskać szereg informacji o wybitnych uczonych, ich dorobku naukowym oraz wkładzie, jaki włożyli w rozwój edukacji i nauk weterynaryjnych w Polsce. Swoimi doświadczeniami w leczeniu zwierząt gospodarskich dzielili się na łamach „Przeglądu” również lekarze praktycy, którzy na podstawie własnych doświadczeń zawodowych opisywali metody leczenia zwierząt gospodarskich. Czasopismo stanowi znakomite źródło wiedzy na temat dawnych metod leczenia zwierząt oraz kształtowania się tożsamości zawodowej polskich lekarzy weterynarii, a w szczególności przynosi informacje dotyczące lecznictwa zwierząt na ziemiach polskich przełomu XIX i XX wieku. Autorzy liczą, że z dziejami i dorobkiem redaktorów „Przeglądu Weterynarskiego” („Weterynaryjnego”), pierwszego i przez długi czas jedyne fachowego periodyku w języku polskim, zapoznają się chętnie nie tylko studenci weterynarii, których program nauki obejmuje przedmiot „Historia weterynarii i deontologia”, ale także zainteresowani przeszłością własnego zawodu lekarze weterynarii oraz inne osoby.

Kształcenie zawodowe weterynarzy w zaborze austriackim zostało zapoczątkowane w 1784 r., kiedy przy Wydziale Medycznym Uniwersytetu Lwowskiego powołano do życia Katedrę Weterynarii. Przez niemal 90 lat jej funkcjonowania wykładowcy weterynarii związani z Uniwersytetem Lwowskim dążyli do samodzielności i podejmowali starania o utworzenie we Lwowie odrębnej szkoły weterynaryjnej [2]. Działania te zostały zakończone sukcesem, bowiem w 1874 r. Sejm Galicyjski postanowił założyć we Lwowie szkołę weterynaryjną. Na realizację postanowienia Sejmu trzeba było jeszcze poczekać kilka lat, a szkołę pod nazwą „C.K. Szkoła Weterynaryi we Lwowie” uruchomiono ostatecznie 1 października 1881 roku. Organizowaniem szkoły, połączonej

początkowo ze Szkołą Kucia Koni, zajął się prof. dr Piotr Seifman. Placówka lwowska nie miała jednak charakteru szkoły wyższej, w związku z czym kadra kontynuowała swoje starania, tym razem o pozyskanie pełnych uprawnień akademickich. Cel ten osiągnięto dopiero 31 grudnia 1896 roku i w 1897 r. nadano szkole status akademii – Akademia Weterynaryi we Lwowie [1].

Poza działalnością podstawową utworzonej Akademii, czyli kształceniem dobrze przygotowanych lekarzy weterynarii, których znaczny niedobór był odczuwalny na ziemiach polskich, zajmowano się również we Lwowie intensywnie działalnością naukową, czego dowodem są liczne publikacje z tamtych czasów. Dotyczyły one głównie anatomii patologicznej, mikrobiologii, chirurgii, zoologii oraz innych nauk weterynaryjnych. Z inicjatywy pracowników lwowskiej uczelni zostało zawiązane pierwsze zrzeszenie społeczno-zawodowe lekarzy weterynarii na ziemiach polskich – w 1885 r. we Lwowie powstało Kółko Weterynarzy Lwowskich, przemianowane w kolejnym roku na Galicyjskie Towarzystwo Weterynarskie. Zrzeszało ono w swoich szeregach uczonych lwowskiej Akademii Weterynarii i praktykujących lekarzy weterynarii z Galicji [4].

W celu upowszechniania dorobku naukowego oraz wymiany praktycznych doświadczeń w leczeniu zwierząt, którymi chcieli dzielić się naukowcy i lekarze weterynarii, z inicjatywy członków Galicyjskiego Towarzystwa Weterynarskiego powołano do życia „Przegląd Weterynarski”. Miesięcznik poświęcony lecznictwu i hodowli zwierząt był pierwszym i jedynym fachowym czasopismem wydawanym w języku polskim, a wokół niego skupiły się niemal wszystkie osoby pracujące w tym zawodzie, tak w Galicji, jak i poza jej granicami. Pierwszy numer czasopisma ukazał się we Lwowie 1 stycznia 1886 roku. W skład kolegium redakcyjnego weszli znani profesorowie C.K. Szkoły Weterynaryi – Henryk Kadyj i Józef Szpilman, główny lekarz weterynarii miasta Lwowa Józef Kubicki, krajowy lekarz weterynarii Aleksander Littich. Redakcja czasopisma pierwotnie znajdowała się we Lwowie przy ulicy Pańskiej 1.4 (obecnie ul. Iwana Franki), natomiast administracja w księgarni Gubrynowicza i Szmida na placu Sobornym [5].

Na stronie tytułowej widniało nazwisko głównego redaktora, rok edycji, tom i numer czasopisma oraz informacje pod którym patronatem ukazywała się dana edycja. Zamieszczano również informacje dotyczące kosztów przedpłaty w różnorodnych krajach oraz kosztów pojedynczego numeru. W centralnej części strony tytułowej znajdował się emblemat czasopisma. W ostatnim (12) numerze z każdego roku zamieszczano bibliografię autorów, spis artykułów oraz bibliografię osobnych rozdziałów czasopisma. Oprawiony rocznik miał ciągłą numerację stron. Periodyk finansowany był ze składek członkowskich Galicyjskiego Towarzystwa Weterynaryjnego (do 1922 r.) oraz środków otrzymanych z prenumeraty. Koszty związane z wydawaniem „Przeglądu Weterynarskiego” pozostawały na tym samym poziomie aż do 1911 roku.

Fot. 1. Strona tytułowa czasopisma

Fot. 2. Ekslibris (znak) czasopisma

Redaktorzy Przeglądu Weterynarskiego

Pierwszym redaktorem Przeglądu Weterynarskiego został doktor medycyny Antoni Barański (1850-1915, fot. 3) [5], który piastował stanowisko profesora Szkoły Weterynarii we Lwowie. W pierwszym numerze czasopisma zamieszczono artykuły o charakterze naukowym autorstwa pracowników Szkoły Weterynarii, ponadto w numerze znalazł się przegląd nowości zagranicznych.

Zgodnie z wolą pracowników Szkoły, czasopismo miało charakter naukowo-praktyczny, jednak profesor Barański wyrażał wątpliwości, czy wydawnictwo o takim kierunku będzie w stanie zainteresować szersze grono czytelników. W celu popularyzacji czasopisma próbował zamieszczać artykuły dotyczące hodowli zwierząt. Stopniowo czasopismo zaczęło przybierać kierunek popularyzatorski, co wywoływało niezadowolenie członków kolegium redakcyjnego, skłaniających się ku naukowemu charakterowi „Przeglądu Weterynarskiego”. Kwestia charakteru czasopisma stała się zarzewiem konfliktu pomiędzy profesorem

Fot. 3. Profesor Antoni Barański

Barańskim a profesorem Józefem Szpilmanem, wskutek czego po niespełna trzech miesiącach pracy ten pierwszy był zmuszony zrezygnować ze stanowiska redaktora naczelnego, chociaż pozostał nadal członkiem kolegium redakcyjnego [8]. Profesor Barański był autorem 58 naukowych i popularnonaukowych prac z różnych dziedzin medycyny weterynaryjnej, z czego 11 ukazało się na łamach magazynu.

W drugim numerze czasopisma zamieszczono informację, że od marca 1886 r. obowiązki redaktora naczelnego będzie pełnił Józef Szpilman [5]. Szpilman (1855-1920, fot. 4) był uczniem sławnego Roberta Kocha. W ciągu 13 lat pracy na stanowisku redaktora naczelnego pozyskał zdecydowaną większość, jeśli nie wszystkich lekarzy weterynarii z Galicji, do członkostwa w Galicyjskim Towarzystwie Weterynarskim. Jako

Fot. 4. Profesor Józef Szpilman

redaktor naczelny wniósł olbrzymi wkład w rozwój czasopisma, przyczyniając się do znaczącego podniesienia jego poziomu naukowego. W czasie kierowania przez niego czasopismem istotnie wzrosła liczba publikacji naukowych, sam ogłosił 18 prac.

Skutkiem polityki redakcyjnej profesora Szpilmana było uzyskanie przez „Przegląd” autorytetu, renomy i szacunku w środowisku weterynaryjnym, a także poszerzenie grona współpracowników o lekarzy weterynarii spoza Galicji, posługujących się językiem polskim. Nie wszystkie drukowane w czasopiśmie prace naukowe osiągały standardy międzynarodowe, lecz były one prawdziwym odzwierciedleniem poziomu nauk weterynaryjnych w Galicji. Szczegółowo przedstawiano bieżący stan i osiągnięcia

nauk weterynaryjnych za granicą. W czasopiśmie pojawiły się nowe działy: poświęcony sprawom bieżącym oraz „Wiadomości policji weterynaryjnej i statystyki”. Po 10 latach istnienia czasopisma wszyscy członkowie Galicyjskiego Towarzystwa Weterynaryjnego byli jego prenumeratorami. Wysoki poziom merytoryczny, jak również duże zapotrzebowanie na czasopismo, spowodowało wyasygnowanie w 1890 r. subwencji rządowej, a następnie Sejm Krajowy podjął uchwałę w sprawie dotacji corocznej „Przeglądu” [7]. Profesor Szpilman zrezygnował ze stanowiska redaktora naczelnego „Przeglądu Weterynarskiego” w 1898 r., poświęcając się całkowicie pracy jako rektor Akademii Medycyny Weterynaryjnej we Lwowie.

Trzecim redaktorem naczelnym czasopisma (1899-1911) został mgr Stanisław Królikowski-Poraj (1853-1924, fot. 5) – również profesor Akademii Lwowskiej, znany chirurg, fizjolog, patomorfolog, parazytolog, historyk medycyny weterynaryjnej oraz

pisarz. W czasie trwającej prawie 13 lat pracy redaktorskiej udało mu się zachować osiągnięty przez Szpilmana wysoki poziom naukowy czasopisma. Jednocześnie wzrosła liczba artykułów napisanych przez naukowców Akademii Medycyny Weterynaryjnej z nauk podstawowych, z mikrobiologii stosowanej, z zakresu mięsoznawstwa i nauki o mleku, poświęconych zagadnieniom policyi weterynaryjnej oraz z historii medycyny weterynaryjnej. Liczba publikacji z zakresu nauk weterynaryjnych znacznie przekraczała liczbę artykułów z dziedziny medycyny lekarskiej. Profesorowi Królikowskiemu, który zdobył swój stopień naukowy w Sankt Petersburgu, udało się również włączyć do współpracy w czasopiśmie lekarzy weterynarii polskiego pochodzenia, którzy pracowali na terenach azjatyckich Imperium Rosyjskiego, a także w pozostającym pod berłem carskim Królestwie Polskim. Do publikowania w „Przeglądzie Weterynarskim” udało się również zaangażować weterynarzy rosyjskich. Dzięki temu zespół autorski zyskał charakter międzynarodowy, a na łamach czasopisma pojawiły się prace wybitnych lekarzy weterynarii tamtych czasów. Przyczyniło się to z kolei do wzrostu liczby prenumeratorów; w 1910 r. dane dotyczące prenumeraty czasopisma przedstawiały się następująco: zabór austriacki – 190; inne kraje monarchii austriackiej – 8; zabór pruski – 7; zabór rosyjski i Rosja – 150 [7].

Fot. 5. Profesor Stanisław Królikowski

Fot. 6. Dyplom uznania X Zjazdu Lekarzy i Przyrodników Polskich (Lwów, 1907), nadany prof. Królikowskiemu za wyróżnienie jego pracy jako redaktora naczelnego

Wyrazem uznania dla wysokiej rangi czasopisma były dyplomy otrzymane na kolejnych Zjazdach Lekarzy i Przyrodników Polskich – w 1900 r. (IX Zjazd) i 1907 r. (X Zjazd). Odrębne dyplomy przyznano profesorowi Królikowskiemu (fot. 6) oraz redakcji „Przeglądu Weterynarskiego” (fot. 7). W związku ze stałym wzrostem prac redakcyjnych, w 1909 r. poszerzono grono redakcyjne, do którego dołączył profesor Zygmunt Markowski oraz szereg profesorów Akademii Weterynaryjnej i lekarzy weterynarii.

Fot. 7. Dyplom uznania X Zjazdu Lekarzy i Przyrodników Polskich (Lwów, 1907), nadany komitetowi redakcyjnemu

W pierwszej połowie 1911 r. Stanisław Królikowski zrezygnował ze stanowiska redaktora naczelnego, lecz nadal pracował w zespole redakcyjnym jako odpowiedzialny za kontakty z czytelnikami zagranicznymi. Po prof. Królikowskim od 1 lipca 1911 roku do 1914 r. na czele czasopisma stał prof. dr Kazimierz Panek, 1873-1935 (fot. 8). Obowiązki współredaktora od nr. 9 za 1911 r. pełnił prof. Karol Malsburg (1856-1942), który był odpowiedzialny za dział zwierząt hodowlanych, natomiast redaktorem administracyjnym został dr Stanisław Przybyłkiewicz (1872-1920), zaangażowany w sprawy subskrypcji oraz inne sprawy administracyjne. Nowy redaktor naczelny, stawiając sobie za cel rozszerzenie zakresu i unowocześnienie struktury periodyku, postanowił zwiększyć częstotliwość ukazywania się czasopisma do 24 numerów rocznie. Pod koniec 1912 r. objętość pisma rzeczywiście wzrosła o 3 arkusze, jednak plany przekształcenia „Przeglądu” w dwutygodnik nie zostały zrealizowane. Prof. Panek nadawał priorytet artykułom naukowym i referatom, których pierwszym miejscem publikacji był „Przegląd Weterynarski”. Wprowadzono nową rubrykę „Pytania i odpowiedzi”, natomiast zmniejszyła się liczba artykułów z zakresu wiadomości zawodowych. Czasopismo zaczęło publikować materiały ze zjazdów oraz prace złożone w celu uzyskania stopnia naukowego. W 1913 r. po raz pierwszy z przyczyn obiektywnych odczuwalnie obniżył się poziom finansowania czasopisma, przez co jego objętość zmniejszyła się z 36 do 21 arkuszy [7].

Od nr. 5 za 1914 r. do pracy redakcyjnej – jako współredaktor – dołączył profesor Zygmunt Markowski. Wybuch I wojny światowej sprawił jednak, że w 1914 r. ukazało się tylko 7 numerów, a pod koniec tego roku czasopismo pozostało bez redaktorów. W latach 1915-1917 nie funkcjonowało również Galicyjskie Towarzystwo Weterynaryjne, które wznowiło swoją działalność dopiero w 1918 r. Na powojennym zebraniu towarzystwa z inicjatywy profesora Panka podjęto decyzję o wznowieniu w 1919 r. edycji czasopisma [7], a jego redaktorem naczelnym został ponownie Panek. Kolejne zawieszenie czasopisma nastąpiło w związku z wojną polsko-ukraińską – w 1919 r. wyszedł tylko jeden numer. W styczniu 1920 r. tytuł czasopisma zmieniono na „Przegląd Weterynaryjny”.

Fot. 8. Profesor Kazimierz Panek

Fot. 9. Profesor Zygmunt Markowski

W 1920 r. prof. Panek został szefem Wydziału Higieny Zwierząt w Państwowym Instytucie Naukowym Gospodarstwa Wiejskiego w Puławach [8] i w związku z przejściem do nowych obowiązków zrezygnował z funkcji redaktora naczelnego. Zastąpił go prof. Zygmunt Markowski (1872-1951, fot. 9), który w tym czasie (redagował „Przegląd” do 1930 r.) był dwukrotnie wybierany rektorem Akademii Lwowskiej. Obowiązki współredaktora pełnił prof. dr Stanisław Niemczycki (1872-1943). Pod względem ekonomicznym i administracyjnym były to trudne lata dla czasopisma: w ciągu pierwszych czterech lat po wojnie polsko-ukraińskiej na skutek dewaluacji stale rosły koszty utrzymania, a od 1922 r., kiedy księgowość czasopisma została oddzielona od finansów Galicyjskiego Towarzystwa Weterynaryjnego [5], sytuacja finansowa „Przeglądu Weterynaryjnego” ulegała stopniowemu pogorszeniu. To z kolei skutkowało

ograniczeniem objętości poszczególnych numerów lub ich łączeniem (fot. 10), wstrzymano publikację działu wiadomości weterynaryjnych oraz policyjnych.

Fot. 10. Połączone numery czasopisma za rok 1922

Za lata 1922-1925 nie ukazała się bibliografia zawartości czasopisma. Na okładce „Przeglądu” z 1923 r. znalazła się informacja, że czasopismo poświęcone jest medycynie weterynaryjnej, czym podkreślano fakt, że to, co było charakterystyczne dla pierwszych dziesięcioleci istnienia czasopisma – artykuły poświęcone hodowli i utrzymaniu zwierząt, przestało być priorytetem polityki redakcyjnej. W 1924 r. ukazało się zaledwie 7 numerów „Przeglądu Weterynaryjnego”, a samo czasopismo uzyskało status organu Małopolskiego Towarzystwa Lekarzy Weterynaryjnych i Krakowsko-Śląskiego Towarzystwa Lekarzy Weterynaryjnych [6]. W latach 1925-1929 w czasopiśmie zainicjowano nowe działy: „Z praktyki weterynarii”, „Z życia spółki weterynaryjnej” oraz dział „Ciekawe wiadomości”. Stopniowo jednak postanowiono przywrócić układ czasopisma funkcjonujący przed rokiem 1925, a przede wszystkim w 1926 r. powrócono do zamieszczania bibliografii za bieżący rok.

Pomimo licznych trudności, z którymi przyszło borykać się redaktorowi Markowskiemu, udało się w ciężkich powojennych latach nie tylko zachować czasopismo, ale także zapewnić mu utrzymanie popularności. Prof. Markowski zakończył swoją pracę w charakterze redaktora „Przeglądu” w 1931 r. w związku z przeniesieniem do Warszawy i objęciem kierownictwa Departamentu Weterynaryjnego w Ministerstwie Rolnictwa; w 1945 r. został pierwszym dziekanem nowo utworzonego Wydziału Medycyny Weterynaryjnej we Wrocławiu.

Obowiązki następnego (i ostatniego) redaktora naczelnego czasopisma od 1 stycznia 1931 roku do września 1939 roku. pełnił profesor Aleksander Zakrzewski (1894-1976, fot. 11). Redakcja znajdowała się w tym czasie we Lwowie przy ulicy Kochanowskiego 61 (obecnie ulica Kostia Lewickiego). W czasie kadencji redaktorskiej Zakrzewskiego ponownie podniósł się poziom naukowy czasopisma. Już w 1931 r. na okładce „Przeglądu” zamieszczono informację, że czasopismo to wychodzi przy współpracy zespołu profesorów Akademii Medycyny Weterynaryjnej i członków Lwowskiego Towarzystwa Lekarzy Weterynaryjnych. Również w 1931 r. został utworzony nowy dział „Wiadomości z zakresu badania mięsa”. Przywrócono prowadzony przez pierwszych trzech redaktorów dział bibliografii. Obowiązkowe stało się publikowanie referatów prac doktorskich. Tytuły i streszczenia prac naukowych musiały być ogłaszane w jednym z wiodących języków europejskich – francuskim, niemieckim lub angielskim. Autorzy publikacji po raz pierwszy zaczęli otrzymywać niewielkie honoraria autorskie, a także 25 darmowych odbitek drukarskich.

Od 1932 r. w formie rocznego dodatku rozpoczęto publikowanie sprawozdań rektora z działalności Lwowskiej Akademii Weterynaryjnej. W 1935 r. objętość czasopisma zwiększono do 47 stron; tylko w ciągu tego roku o 200 wzrosła liczba prenumeratorów [7]. Dodano też nowy dział – „Przegląd ustawodawstwa weterynaryjnego”. W czasopiśmie zaczęto drukować materiały ze zjazdów weterynaryjnych i konferencji oraz sprawozdania z wystaw. Niezależnie od rocznych sprawozdań rektorskich położono nacisk na prezentację dorobku Lwowskiej Akademii Weterynaryjnej, w tym zaczęto ogłaszać listy lekarzy weterynarii, którzy otrzymali dyplomy Akademii. Z kolei grono autorskie poszerzono o naukowców z Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie.

Fot. 11. Profesor Aleksander Zakrzewski

W 1936 r. wyszedł drukiem jubileuszowy numer „Przeglądu Weterynaryjnego”, poświęcony 50-leciu czasopisma (fot. 12). W okolicznościowych artykułach przypomniano dorobek Galicyjskiego Towarzystwu Weterynaryjnego oraz sylwetki redaktorów naczelnych „Przeglądu”. Zamieszczono też bibliografię za lata 1886-1935.

Fot. 12. Jubileuszowe wydanie czasopisma z 1936 r.

W 1939 r. ukazało się tylko 8 numerów „Przeglądu” – wybuch II wojny światowej skutkowało zawieszeniem działalności czasopisma od września. W warunkach powojennych periodyk nie doczekał się wznowienia. Cały zasób czasopisma, z wyjątkiem zaledwie kilku numerów, przechowywany jest obecnie w zbiorach Biblioteki Naukowej Narodowego Uniwersytetu Medycyny Weterynaryjnej i Biotechnologii we Lwowie im. Stefana Grzyckiego.

Trudno przecenić rolę i miejsce „Przeglądu Weterynaryjnego” („Weterynaryjnego”) wśród druków dokumentujących przeszłość medycyny weterynaryjnej, szczególnie w wymiarze krajowym, jako że było to na przełomie XIX i XX stulecia jedyne czasopismo tematyczne wydawane w języku polskim. Opisywano w nim osiągnięcia nauki, dokonania polskich naukowców w dziedzinie medycyny weterynaryjnej, praktyczne rozwiązania stosowane przez lekarzy weterynarii na ziemiach polskich. Można określić „Przegląd” mianem encyklopedii, będącej źródłem wiedzy ze wszystkich dziedzin weterynarii, hodowli zwierząt, mikrobiologii, parazytologii i praktyki weterynaryjnej.

Historia czasopisma jest ściśle spleciona z życiem wybitnych naukowców z Akademii Weterynaryjnej we Lwowie, którzy na przestrzeni lat dołączali do grona pracowników komitetu redakcyjnego. Na stronach czasopisma, oprócz publikacji naukowych i zagadnień praktycznych medycyny weterynaryjnej, poruszano rozmaite aspekty działalności Galicyjskiego Towarzystwa Weterynarskiego i Lwowskiej Akademii Weterynaryjnej, sprawozdania komitetu redakcyjnego, dokumenty urzędowe, aktualności, ogłoszenia, informacje z życia publicznego, nekrologi, promocje nowych wydawnictw oraz oferty sprzedaży sprzętu gospodarskiego i weterynaryjnego. W latach 1886-1939 w czasopiśmie ukazały się łącznie 1452 publikacje. Struktura działów i profesjonalnie sporządzona bibliografia, która zawiera kilka indeksów, pozwala w łatwy sposób uzyskać poszukiwane informacje. Takiej bibliografii mogłyby pozazdrościć współczesne periodyki.

Bibliografia

Dzieje Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu [on-line]. [Dostęp: 2.10.2017]. Dostępny w World Wide Web: www.dbc.wroc.pl/.../69_Dzieje%20UP%20we%20Wroclawiu_red_Kotecki-Szulc-Tys

Lewandowski Lesław: Akademia Medycyny Weterynaryjnej we Lwowie [on-line]. [Dostęp: 2.10.2017]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.lwow.home.pl/semper/wet.html>

Millak Konrad: Słownik polskich lekarzy weterynaryjnych: biograficzno-bibliograficzny: 1394-1918, Warszawa: PWRiL 1963, s. 141

Padura M. (2000). Lviv State Academy of Veterinary Medicine named after S.Z.Gszytskyi (1784-2000). – Lviv, Modern-2: 13, 33, 53, 73

„Przegląd Weterynarski” (1886-1914), Lwów: 1886, nr 1-2; 1898-1910, nr 1-12; 1907, nr 7-12; 1911, nr 6, 7, 9; 1912, nr 12; 1914, nr 5,7

„Przegląd Weterynaryjny” (1920-1923), Lwów: 1920, nr 1-4; 1921, nr 1; 1922, nr 1-12; 1922-1925, nr 1-12; 1923, nr 1, 6, 7-12

„Przegląd Weterynaryjny” (1931-1939), Lwów: 1931, nr 1; 1932, nr 12; 1933-1934, nr 1-12; 1936, nr 1-12; 1939, nr 1-8

Sroka Stanisław, Nauki weterynaryjne we Lwowie do roku 1945, Rzeszów 1999, s. 237-243